

**VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI**

NGÔ VĂN NAM

**GIÁO DỤC QUYỀN CON NGƯỜI CHO HỌC
SINH PHỔ THÔNG Ở VIỆT NAM HIỆN NAY**

**Chuyên ngành: Luật Hiến pháp và Luật hành chính
Mã số : 9 38 01 02**

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ LUẬT HỌC

HÀ NỘI – 2018

Công trình được hoàn thành tại:

HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS PHẠM HỮU NGHỊ

Phản biện 1: GS.TS. PHẠM HỒNG THÁI

Phản biện 2: PGS.TS. TƯỜNG DUY KIÊN

Phản biện 3: PGS.TS. LÊ THỊ HƯƠNG

Luận án sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án tiến sĩ
họp tại: Học viện Khoa học xã hội

hồi giờ ngày tháng năm 2018

Có thể tìm hiểu luận văn tại:

Thư viện quốc gia

Thư viện Học viện Khoa học xã hội

**DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA
NGHIÊN CỨU SINH ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN**

STT	TÊN CÔNG TRÌNH	HÌNH THỨC CÔNG BỐ
1	Các nguyên tắc cơ bản trong giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở Việt Nam	Tạp chí Dân chủ Pháp luật Số tháng 12 (297) năm 2016
2	Vai trò của gia đình trong giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở nước ta hiện nay	Tạp chí Dân chủ Pháp luật Số chuyên đề tháng 1.2017

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong xã hội pháp quyền, hội nhập. Mục đích và lợi ích đem lại của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông là để xây dựng ý thức tôn trọng, tuân thủ pháp luật, hiểu biết và tôn trọng, sử dụng và bảo vệ quyền con người, ý thức trách nhiệm công dân đối với cộng đồng, xã hội. cộng đồng.

Từ năm 1994 Liên hợp quốc đã triển khai thập kỷ giáo dục quyền con người trên phạm vi toàn cầu. Giáo dục quyền con người có nội hàm rộng lớn, là một bộ phận cấu thành của giáo dục pháp luật. Hai chức năng quan trọng nhất của giáo dục quyền con người đó là trang bị những kiến thức cơ bản, xây dựng ý thức tôn trọng, bảo vệ và những kỹ năng sử dụng quyền con người của bản thân mỗi người và của những người khác.

Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong bối cảnh thực hiện Nghị quyết Hội nghị lần thứ 8, Ban Chấp hành Trung ương khóa XI (Nghị quyết số 29-NQ/TW) về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo.

Thực tế hiện nay quyền trẻ em, việc giáo dục và thực hành về quyền con người của học sinh còn nhiều hạn chế. Trong cuộc sống hàng ngày còn xảy ra nhiều hiện tượng xâm phạm quyền, lợi ích của học sinh. Bản thân học sinh cũng chưa có hiểu biết cần thiết về quyền của mình và cách thức bảo vệ.

Hiện nay, việc giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông mới chỉ là bước khởi đầu, còn hạn chế cả về cách thức tổ chức và nội dung, hình thức, phương pháp. Trên bình diện lý luận rất cần

thiết nghiên cứu một cách chuyên sâu, toàn diện về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở nước ta hiện nay.

Từ những lý do nêu trên, nghiên cứu sinh đã lựa chọn đề tài “**Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở Việt Nam hiện nay**” làm nội dung nghiên cứu cho luận án tiến sĩ luật học của mình.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu của luận án

2.1. Mục đích nghiên cứu

Mục đích nghiên cứu của luận án là nghiên cứu một cách toàn diện, có hệ thống những vấn đề lý luận cơ bản về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông. Từ cơ sở lý luận đã xác định, Luận án tiến hành đánh giá thực trạng, căn cứ yêu cầu của thực tiễn, đề xuất việc đổi mới nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở Việt Nam hiện nay.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để đạt được mục đích nêu trên, luận án tập trung vào thực hiện các nhiệm vụ cụ thể sau:

Một là, nghiên cứu những vấn đề lý luận cơ bản về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông, những đặc điểm cơ bản về nội dung, hình thức, phương pháp, các nhân tố tác động đến hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

Hai là, nghiên cứu, phân tích, đánh giá thực trạng hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông. Tác giả luận án tiến hành điều tra hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở một số địa phương để làm minh chứng cho các luận điểm khoa học được nêu ở trong Luận án.

Ba là, nghiên cứu đề xuất các giải pháp góp phần nâng cao hiệu quả giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông trên cơ sở tham khảo kinh nghiệm một số nước và áp dụng vào điều kiện Việt nam hiện nay.

3. Phạm vi và đối tượng nghiên cứu của đề tài

3.1. Phạm vi nghiên cứu

- Phạm vi về nội dung:

Luận án có phạm vi nghiên cứu là những vấn đề lý luận cơ bản về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông, bao gồm các hợp phần cơ bản: đối tượng, chủ thể, nội dung, hình thức, phương pháp, các yếu tố tác động và các điều kiện đảm bảo thực hiện; nghiên cứu thực trạng ; đề xuất quan điểm, giải pháp đổi mới, nâng cao hiệu quả giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

- Phạm vi về không gian và đối tượng nghiên cứu:

Luận án tập trung nghiên cứu, khảo sát ở một số trường phổ thông ở thành phố Hà Nội, tỉnh Thừa Thiên Huế và thành phố Hồ Chí Minh. Việc lựa chọn điểm tiến hành điều tra được phân bố cho cả ba khu vực địa lý (Miền Bắc, Miền Trung và Miền Nam).

Đối tượng được khảo sát thực tiễn giáo dục quyền con người bao gồm: nhà quản lý trong trường phổ thông, giáo viên giảng dạy môn Đạo đức và Giáo dục công dân, giáo dục pháp luật và các học sinh phổ thông.

- Phạm vi về thời gian:

Luận án tập trung nghiên cứu, khảo sát giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông trong những năm gần đây, từ năm 2013 đến hiện nay.

3.2. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận án là giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở nước ta hiện nay. Khái niệm học sinh phổ thông được hiểu theo Luật Giáo dục năm 2005 (sửa đổi 2009) bao gồm học sinh tiểu học, học sinh trung học cơ sở và học sinh trung học phổ thông.

4. Phương pháp luận và các phương pháp nghiên cứu của luận án

Về phương pháp luận, luận án được thực hiện trên cơ sở quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh về Nhà nước, pháp luật và phát triển con người; quan điểm, chủ trương của Đảng về bảo vệ quyền con người; khoa học chính trị - pháp lý hiện đại về quyền con người, giáo dục quyền con người.

- Về các phương pháp nghiên cứu :

Để thực hiện nhiệm vụ của luận án, tác giả sử dụng các phương pháp cụ thể như phân tích, tổng hợp, diễn dịch, quy nạp, phương pháp lịch sử, so sánh, điều tra xã hội học đối với toàn bộ nội dung các vấn đề nghiên cứu của luận án.

- Phương pháp nghiên cứu tài liệu được sử dụng nhằm nghiên cứu các tư liệu tại đề tài khoa học, sách chuyên khảo, bài báo, tạp chí khoa học có chứa đựng các phân tích và kết luận đã được các tác giả khác thực hiện; các văn kiện của Đảng, văn bản quy phạm pháp luật của Nhà nước, số liệu thống kê chính thức đã công bố. Phương pháp này được áp dụng chủ yếu trong Chương 1, Chương 2 của Luận án.

- Phương pháp hệ thống, liên ngành nhằm làm rõ đối tượng nghiên cứu của đề tài có mối quan hệ mật thiết với nhiều ngành khoa học xã hội khác như giáo dục học, tâm lý học, xã hội học... Phương pháp này áp dụng chủ yếu trong Chương 2 và Chương 3 của Luận án.

- Phương pháp điều tra xã hội học được sử dụng trong việc nghiên cứu, khảo sát, đánh giá về thực trạng nhận thức và thực hiện giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông. Nội dung điều tra xã hội học chủ yếu được tiến hành tại một số trường trung học phổ thông ở Hà Nội, Thừa Thiên Huế và thành phố Hồ Chí Minh.

5. Những đóng góp mới của luận án

- Luận án đã nghiên cứu, làm rõ những đặc trưng cơ bản của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông theo định hướng trang bị kiến thức, kỹ năng áp dụng trong thực tế, phù hợp đường lối đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục và đào tạo.

- Nghiên cứu các yếu tố tác động đến hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông theo các chiều hướng tích cực hay tiêu cực;

- Nghiên cứu, khảo sát, đánh giá thực trạng giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở một số trường phổ thông để rõ những tồn tại, hạn chế trong thực tiễn giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở Việt Nam hiện nay.

- Luận án đề xuất các quan điểm, giải pháp nhằm đổi mới, nâng cao hiệu quả giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông trong điều kiện Việt Nam hiện nay.

6. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của luận án

6.1. Về khoa học

Các kết quả nghiên cứu của Luận án góp phần bổ sung và phát triển những vấn đề lý luận cơ bản về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông. Luận án có thể được sử dụng làm tài liệu phục vụ giảng dạy, học tập và nghiên cứu khoa học trong lĩnh vực quyền con người, giáo dục quyền con người.

6.2. Về thực tiễn

Luận án là nguồn tư liệu tham khảo đối với hoạt động xây dựng văn bản pháp luật về giáo dục quyền con người, chương trình và hướng dẫn thực hiện giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông. Luận án là nguồn tài liệu tham khảo có ý nghĩa đối với nghiên cứu, giảng dạy, học tập về pháp luật, giáo dục quyền con người trong các chương trình chính khóa và ngoại khóa.

7. Cơ cấu của luận án

Ngoài lời nói đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo, Luận án được kết gồm 4 chương như sau:

Chương 1. Tổng quan tình hình nghiên cứu đề tài.

Chương 2. Những vấn đề lý luận về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

Chương 3. Thực trạng giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở Việt Nam.

Chương 4. Nhu cầu, quan điểm và giải pháp đổi mới, nâng cao hiệu quả giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở Việt Nam hiện nay.

Chương 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI

1.1. Tổng quan tình hình nghiên cứu trong nước

Trên cơ sở nghiên cứu các công trình khoa học có liên quan đến đề tài luận án, tác giả luận án đã phân loại như sau:

1.1.1. Các công trình khoa học về chính sách tôn trọng, bảo vệ, bảo đảm quyền con người và yêu cầu thể chế hóa quyền con người trong pháp luật quốc gia

Nội dung chủ yếu của nhóm công trình khoa học này là khẳng định chính sách nhất quán của Việt Nam về bảo vệ, bảo đảm quyền con người và nhận thức về tầm quan trọng của giáo dục quyền con người cho mọi đối tượng trong đó có học sinh phổ thông.

1.1.2. Các công trình khoa học nghiên cứu về giáo dục quyền con người

Các công trình nghiên cứu đã đề cập đến các yếu tố cấu thành giáo dục quyền con người, từ nội dung, phương pháp, chủ thể giáo dục, đối tượng giáo dục quyền con người, hình thức giáo dục quyền con người... Các kết quả nghiên cứu này được nghiên cứu sinh kế

thừa để xây dựng cơ sở lý luận về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

1.1.3. Tình hình nghiên cứu về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Nội dung chính của nhóm công trình khoa học này là về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông được xây dựng, thực hiện phù hợp với đặc điểm tâm lý, môi trường học tập của học sinh phổ thông; xác định phương pháp, cách thức, nội dung giáo dục quyền con người phù hợp với đặc điểm lứa tuổi học sinh phổ thông.

1.2. Tổng quan tình hình nghiên cứu về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở nước ngoài

Ở nước ngoài, các nghiên cứu về giáo dục quyền con người và giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm, luận giải ở những khía cạnh khác nhau.

1.3. Đánh giá tổng quan tình hình nghiên cứu

1.3.1. Những kết quả nghiên cứu đã được thực hiện và kế thừa trong quá trình thực hiện luận án

Điểm chung nổi bật của các công trình nghiên cứu là đã khẳng định tầm quan trọng đặc biệt của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông. Giáo dục quyền con người vừa mang tính phổ biến, vừa mang tính đặc thù, phù hợp với điều kiện cụ thể của mỗi quốc gia.

Giáo dục quyền con người nhằm hướng tới năng lực, kỹ năng thực hành, bảo vệ quyền con người cho bản thân mỗi cá nhân và cho những người khác. Xác định đa dạng về nội dung, hình thức, phương pháp, hình thức giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

1.3.2. Những vấn đề nghiên cứu đặt ra đối với Luận án

Trên cơ sở tổng quan tình hình nghiên cứu, xuất phát từ mục đích, nhiệm vụ của đề tài luận án, nghiên cứu sinh đã xác định những vấn đề đặt ra cho luận án cần tiếp tục triển khai nghiên cứu sau đây:

- Phân tích một cách toàn diện về mục đích, nhiệm vụ của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông trên cơ sở kế thừa các kết quả nghiên cứu về giáo dục quyền con người trong và ngoài nước.

- Nghiên cứu có hệ thống, chuyên sâu vào các thành tố cơ bản của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông phù hợp đặc điểm nhận thức và quá trình phát triển tâm sinh lý lứa tuổi học sinh phổ thông, thực tiễn xã hội.

- Nghiên cứu các yếu tố tác động, các điều kiện đảm bảo giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở Việt Nam hiện nay.

- Thực hiện việc khảo sát về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông; đề xuất các quan điểm, giải pháp bảo đảm giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông trên cơ sở lý luận và thực tiễn.

1.4. Cơ sở lý thuyết và phương pháp nghiên cứu

1.4.1. Cơ sở lý thuyết

Để thực hiện luận án, nghiên cứu sinh dựa trên những cơ sở lý thuyết cơ bản là: quan điểm về quyền con người Đảng và Nhà nước ta về quyền con người và giáo dục quyền con người nói chung, cho học sinh phổ thông nói riêng; lý luận cơ bản về tâm lý học sinh phổ thông; các quan điểm lý luận cơ bản về giáo dục quyền con người và giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

Từ cơ sở lý thuyết nêu trên, luận án xây dựng các giả thuyết nghiên cứu sau đây:

- Việc giáo dục quyền con người cho học sinh phải phù hợp với các đặc điểm tâm lý lứa tuổi và điều kiện sinh hoạt, học tập của các em.

- Trên cơ sở nghiên cứu lý luận về giáo dục quyền con người, tham khảo kinh nghiệm nước ngoài, vận dụng một cách phù hợp vào điều kiện cụ thể ở nước ta và nếu được đổi mới toàn diện, giáo dục

quyền con người cho học sinh phổ thông sẽ đạt được nhiều thành tựu, hiệu quả hơn.

Từ giả thuyết nghiên cứu, Luận án trả lời các câu hỏi nghiên cứu sau đây:

- Xác định rõ mục đích, yêu cầu của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

- Đổi mới toàn diện về chương trình, cách thức tổ chức; nội dung, hình thức, phương pháp giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

- Các yếu tố tác động đến việc giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông;

- Các điều kiện đảm bảo chất lượng, hiệu quả giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông;

- Đánh giá thực tiễn giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông hiện nay xét theo các mục đích, yêu cầu đã được xác định, nêu rõ những ưu điểm, hạn chế và nguyên nhân của thực trạng.

- Các giải pháp chủ yếu về đổi mới nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở nước ta hiện nay.

TIỂU KẾT CHƯƠNG 1

Giáo dục quyền con người nói chung, cho học sinh phổ thông nói riêng đã được quan tâm nghiên cứu trong nhiều công trình khoa học ở trong và ngoài nước. Các công trình khoa học đã đưa ra nhiều kết quả nghiên cứu quan trọng, là nguồn tư liệu tham khảo quý để cho tác giả luận án tham khảo, kế thừa và tiếp tục phát triển, đi sâu vào nhiều khía cạnh của luận án.

Trên cơ sở nghiên cứu các tài liệu có liên quan đến đề tài giáo dục quyền con người nói chung và giáo dục quyền con người cho trẻ

em nói riêng, nghiên cứu sinh đã xác định những vấn đề cơ bản cần triển khai trong luận án, xác định giả thuyết nghiên cứu và các câu hỏi nghiên cứu.

Chương 2

NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ GIÁO DỤC QUYỀN CON NGƯỜI CHO HỌC SINH PHỔ THÔNG

Trong chương 2, tác giả tập trung nghiên cứu những vấn đề lý luận cơ bản về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông, đề cập về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở một số quốc gia trên thế giới, từ đó gợi mở đề tham khảo trong nghiên cứu và ứng dụng thực tiễn giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở nước ta hiện nay.

2.1. Khái niệm giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

2.1.1. Quan niệm về giáo dục quyền con người

Trong nội dung này, luận án đã phân tích bản chất, mục đích, ý nghĩa của giáo dục quyền con người trong xã hội hiện đại

2.1.2. Quan niệm về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

2.1.2.1. Một số nét khái quát về học sinh phổ thông

Học sinh phổ thông là người đang theo học tại các trường phổ thông bao gồm tiểu học, trung học cơ sở, trung học phổ thông. Quá trình phát triển tâm, sinh lý, tri thức của học sinh phổ thông được phát triển từ chỗ phụ thuộc vào gia đình, nhà trường đến chỗ học sinh phổ thông có suy nghĩ độc lập, có các quan hệ độc lập, có thể thể hiện quan điểm cá nhân, khẳng định cái tôi, vị thế của mình ở nhà trường, gia đình và xã hội,

2.1.2.2. Khái niệm giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông là hoạt động có mục đích, có tổ chức, có kế hoạch nhằm trang bị những kiến thức cơ bản về quyền con người cho học sinh phổ thông thông qua các hình thức, nội dung và phương pháp giáo dục phù hợp đặc điểm lứa tuổi học sinh nhằm hình thành thói quen, kinh nghiệm, các kỹ năng cần thiết về sự tôn trọng, bảo vệ, sử dụng quyền con người, ý thức trách nhiệm đối với cộng đồng, xã hội.

2.2. Vai trò xã hội của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông có vai trò to lớn, được thể hiện ở những điểm cơ bản sau đây:

Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông nhằm trang bị kiến thức, kỹ năng sử dụng, bảo vệ, tôn trọng quyền con người của học sinh, góp phần xây dựng văn hóa quyền con người; góp phần góp phần xây dựng nhà trường thân thiện, học sinh tích cực, phòng ngừa bạo lực học đường, bảo vệ quyền, lợi ích và sự phát triển của học sinh phổ thông.

2.3. Các thành tố của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Các thành tố của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông bao gồm:

Một là, mục tiêu của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

Hai là, nguyên tắc của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông: bảo đảm sự phù hợp giữa mục tiêu giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông với mục tiêu giáo dục phổ thông, tiến

hành thường xuyên, gắn kết giữa giáo dục lý luận với giáo dục thực tiễn; có sự tham gia của học sinh, gia đình, xã hội.

Ba là, nội dung giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông bao gồm những kiến thức cơ bản về quyền con người, kỹ năng vận dụng trong cuộc sống, phù hợp với môi trường học tập, sinh sống của học sinh.

Bốn là, chủ thể và đối tượng giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

Năm là, hình thức giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

Sáu là, phương pháp giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

2.4. Các yếu tố tác động đến hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Về cơ bản, có những yếu tố như: mục tiêu, tính chất, nguyên lý của giáo dục phổ thông; nội dung, hình thức, phương pháp giáo dục quyền con người; sự gắn kết giữa nhà trường, gia đình và xã hội; niềm tin vào pháp luật, cuộc sống, và những người xung quanh; đặc điểm tâm, sinh lý, môi trường sống của học sinh phổ thông; ý thức pháp luật, ý thức về quyền, về nhu cầu hiểu biết pháp luật và quyền con người của học sinh phổ thông; chương trình, hình thức, phương pháp giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

2.5. Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở một số quốc gia trên thế giới

Luận án nghiên cứu giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở một số quốc gia trên thế giới và đưa ra nhận xét, gợi ý cho Việt Nam trong giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

- Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở Liên bang Nga được thực hiện theo hai hình thức: lồng ghép trong các môn học giáo dục công dân, giáo dục pháp luật và tách thành môn học riêng và môn học giáo dục công dân, giáo dục pháp luật trong đó có giáo dục quyền con người là môn học chính khóa, có vị trí quan trọng trong chương trình đào tạo.

Tại Ôxtrâyliya, nội dung giáo dục quyền con người cho học sinh được thể hiện qua cách thiết kế bài giảng, buổi thảo luận thu hút các em vào các tình huống liên quan đến quyền con người.

Tuy không có một môn học riêng về pháp luật và quyền con người, song ở Thụy Điển cũng tổ chức cung cấp kiến thức về quyền con người cho học sinh thông qua việc lồng ghép vào nhiều môn học trong nhà trường và thông qua các tổ chức về Công tác xã hội.

Nét đặc trưng của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở Canada và Hoa Kỳ là tính đa dạng về nội dung, hình thức giáo dục, đưa các bài tập tình huống và thu hút các em tham gia cùng các giảng viên, nhà hoạt động thực tiễn. Tại Cộng hòa Pháp, giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông được lồng ghép trong chương trình giáo dục công dân, giáo dục pháp luật.

TIỂU KẾT CHƯƠNG 2

Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông có nội hàm rộng lớn, được thể hiện ở mục đích, yêu cầu nhằm trang bị kiến thức cơ bản về quyền con người, hình thành ý thức tôn trọng, bảo vệ, sử dụng quyền con người cho học sinh phổ thông. Đồng thời qua đó cũng góp phần xây dựng ý thức trách nhiệm của học sinh đối với cộng đồng, xã hội.

Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông là quá trình tương tác giữa giáo viên và các chủ thể khác có tham gia vào giáo

dục quyền con người với học sinh phổ thông nhằm đạt được mục tiêu giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông có vai trò quan trọng đối với quá trình hình thành và hoàn thiện nhân cách học sinh phổ thông; là điều kiện bảo đảm cho việc hiện thực hóa quyền con người và góp phần xây dựng nhà trường thân thiện, học sinh tích cực và phòng ngừa bạo lực học đường.

Các thành tố của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông bao gồm: Mục tiêu, nội dung, nguyên tắc, hình thức, phương pháp, chủ thể giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

Hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông chịu sự tác động bị chi phối, tác động của nhiều yếu tố xã hội từ văn hóa, pháp luật, lối sống, nội dung, hình thức, phương pháp, sự kết hợp giữa các thiết chế nhà trường, gia đình, xã hội; đặc điểm lứa tuổi và môi trường sống của học sinh và những người xung quanh.

Kinh nghiệm một số quốc gia về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông có ý nghĩa tham khảo quan trọng cho Việt Nam, trong đó có việc cần xác định học sinh là trung tâm trong tổ chức giáo dục quyền con người, gắn kết giữa lý luận, pháp luật và thực tiễn, kỹ năng thực hành quyền con người của các em.

Chương 3

THỰC TRẠNG GIÁO DỤC QUYỀN CON NGƯỜI CHO HỌC SINH PHỔ THÔNG Ở VIỆT NAM

3.1. Sự phát triển và ảnh hưởng của giáo dục phổ thông đến hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Theo chương trình giáo dục phổ thông tổng thể, giáo dục phổ thông được chia thành hai giai đoạn là giai đoạn giáo dục cơ bản (từ lớp 1 đến lớp 9) và giai đoạn giáo dục định hướng nghề nghiệp (từ lớp 10 đến lớp 12).

Giáo dục phổ thông đặt nền tảng cho việc hình thành nhân cách con người, bởi lẽ, lứa tuổi học sinh phổ thông là quá trình phát triển, biến động mạnh mẽ và ổn định của tâm sinh lý học sinh phổ thông. Những kiến thức quyền con người giúp cho học sinh phổ thông dễ dàng nhận biết và có khả năng ứng xử trong những tình huống, trường hợp cụ thể dựa trên quy định pháp luật.

3.2. Thực trạng cơ sở chính trị - pháp lý của hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Đảng cộng sản Việt Nam và nhà nước Việt Nam đã có chính sách nhất quán về bảo vệ quyền con người và giáo dục quyền con người trong đó có giáo dục quyền con người cho học sinh. Chính sách này đã được thể hiện trong nhiều văn bản pháp lý quan trọng từ Hiến pháp, Các Luật và nhiều văn bản pháp luật khác.

3.3. " Thực trạng hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông "

3.3.1. Xác định vị trí, mục tiêu của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông trong chương trình giáo dục phổ thông

Trong một thời gian dài, trong hệ thống các môn học bậc phổ thông, môn Đạo đức, Giáo dục công dân là “môn phụ” nên học sinh

cũng như phụ huynh học sinh không dành sự quan tâm thích đáng cho việc học tập môn học này. Từ năm học này, môn học giáo dục công dân đã được xác định là môn học chính, trả lại đúng vị trí, vai trò của môn học "làm người" này là một chính sách đúng đắn cũng như ở nhiều quốc gia khác.

3.3.2. Chủ thể thực hiện giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Có nhiều chủ thể tham gia thực hiện giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông, bao gồm: giáo viên trực tiếp giảng dạy các môn Đạo đức, Giáo dục công dân; các cán bộ quản lý trường phổ thông, giáo viên giảng dạy các môn thuộc lĩnh vực khoa học xã hội và giáo viên chủ nhiệm lớp; các tổ chức, đoàn thể xã hội..

3.3.3. Thực trạng nội dung giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Nội dung giáo dục pháp luật trong các cơ sở giáo dục của hệ thống giáo dục quốc dân bao gồm:

- Nội dung giáo dục pháp luật trong chương trình giáo dục mầm non và tiểu học được lồng ghép thông qua nội dung giáo dục đạo đức, hình thành thói quen phù hợp với chuẩn mực đạo đức của xã hội, ý thức kỷ luật, tinh thần đoàn kết, tinh thần tự giác, tạo tiền đề hình thành ý thức pháp luật;

- Nội dung giáo dục pháp luật trong chương trình giáo dục trung học cơ sở, trung học phổ thông trang bị kiến thức ban đầu về quyền, nghĩa vụ của công dân, rèn luyện thói quen, ý thức tôn trọng và chấp hành pháp luật.

Hiện tại, cấu trúc chương trình Đạo đức và Giáo dục công dân, giáo dục quyền con người ở bậc học phổ thông ở nước ta còn khá nhiều bất cập cần được sửa đổi, bổ sung, hoàn thiện.

3.3.4. Thực trạng hình thức và phương pháp giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Việc áp dụng các hình thức, phương pháp giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông còn khá nhiều yếu kém, bất cập, ảnh hưởng đến chất lượng và hiệu quả hình thành ý thức về quyền con người của học sinh. Hình thức giáo dục ngoại khóa còn chưa tổ chức thường xuyên hoặc nội dung cũng chủ yếu là phổ biến các quy định pháp luật.

Về phương pháp, việc áp dụng đa dạng các phương pháp tạo sự hấp dẫn, thiết thực cho học sinh mới chỉ có ở một số ít trường học.

3.3.5. Thực trạng phương tiện giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Trên thực tế còn thiếu vắng các phương tiện, tài liệu cần thiết về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông đã gây khó khăn cho việc tự tìm hiểu, tự học hỏi về quyền con người của học sinh phổ thông

3.4. Đánh giá kết quả hoạt động giáo dục quyền con người đối với học sinh phổ thông

3.4.1. Mức độ đáp ứng mục tiêu giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông với nội dung môn học Đạo đức, Giáo dục công dân

Qua khảo sát thực tiễn, nội dung chương trình môn học Đạo đức và Giáo dục công dân ở bậc phổ thông còn nhiều hạn chế cả trong chương trình chính khóa và ngoại khóa.

3.4.2. Khả năng nắm bắt, nhận thức quyền con người của học sinh phổ thông

Kết quả khảo sát khả năng nắm bắt, nhận thức về quyền con người của học sinh phổ thông ở một số tỉnh thành phố như thành phố Hà Nội, tỉnh Thừa Thiên Huế, thành phố Hồ Chí Minh... cho thấy,

hầu hết học sinh chưa hiểu biết đầy đủ về các quyền và cách thức sử dụng quyền trong cuộc sống.

3.4.3. Việc hình thành kỹ năng và sử dụng kỹ năng vận dụng kiến thức, pháp luật quyền con người của học sinh phổ thông

Nhìn chung, học sinh còn hạn chế trong việc vận dụng kiến thức và pháp luật quyền con người của học sinh phổ thông vào thực tế cuộc sống. Thực trạng này xuất phát chủ yếu từ việc giáo dục quyền con người cho các em còn thiên về lý luận, quy định pháp luật mà ít trang bị kiến thức, tư liệu thực tiễn và các bài tập tình huống.

3.4.4. Sự quan tâm của cán bộ quản lý, cán bộ giảng dạy đối với nội dung, phương pháp giáo dục quyền con người các trường phổ thông

Sự quan tâm của cán bộ quản lý, cán bộ giảng dạy đối với nội dung, phương pháp giáo dục quyền con người các trường phổ thông vẫn còn hạn chế, được thể hiện trong cách thức tổ chức dạy, học, chính khóa và ngoại khóa.

3.4.5. Mức độ tham gia của các tổ chức, đoàn thể đại diện cho học sinh vào hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Sự tham gia của các tổ chức, đoàn thể đại diện cho học sinh vào hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông chủ yếu được thực hiện thông qua các chương trình hoạt động ngoại khóa hoặc tham vấn cho các chương trình giáo dục quyền con người cho học sinh.

TIỂU KẾT CHƯƠNG 3

Giáo dục quyền con người là một nội dung trong chương trình giáo dục phổ thông. Hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông đã đạt được nhiều thành tích đáng khích lệ, góp phần

hình thành nhận thức và kỹ năng của học sinh về quyền, và ý thức tôn trọng, bảo vệ, sử dụng quyền. Tuy vậy, giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông còn nhiều yếu kém, bất cập về chương trình, cách tổ chức giảng dạy, đào tạo, bồi dưỡng giáo viên vv... Phần khảo sát thực tiễn tại một số trường phổ thông mà tác giả đã thực hiện là minh chứng cho thực trạng nêu trên.

Luận án cũng đã đề cập đến một số hạn chế như yêu cầu phân hóa nội dung chương trình giáo dục quyền con người trong chương trình giáo dục phổ thông tương ứng với từng bậc học phổ thông; trong môn học Đạo đức, Giáo dục công dân còn thiên về giáo dục nội dung lý luận quyền con người mà chưa quan tâm đến giáo dục kỹ năng quyền con người; hình thức và phương pháp giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông chưa được đầu tư đổi mới một cách thích đáng... Đây là cơ sở thực tiễn để tác giả trình bày các quan điểm, giải pháp đổi mới giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở nước ta hiện nay.

Chương 4

NHU CẦU, QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP ĐỔI MỚI, NÂNG CAO HIỆU QUẢ GIÁO DỤC QUYỀN CON NGƯỜI CHO HỌC SINH PHỔ THÔNG Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

4.1. Nhu cầu tăng cường giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

4.1.1. Đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục phổ thông

Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông cần được đổi mới mạnh mẽ, đồng bộ để đáp ứng đường lối đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục và đào tạo nước nhà.

4.1.2. Thúc đẩy hoạt động giáo dục pháp luật, nâng cao ý thức pháp luật cho công dân để hình thành văn hóa pháp luật, văn hóa quyền con người

4.1.3. Khắc phục những nhược điểm của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông trong thời gian vừa qua

Gắn kết chặt chẽ giữa giáo dục lý luận quyền con người với giáo dục thực tiễn quyền con người là mục tiêu, yêu cầu cho việc đổi mới giáo dục quyền con người cho học sinh.

4.2. Quan điểm đổi mới, tăng cường giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông cần được xây dựng, thực hiện trên những quan điểm cơ bản sau đây:

Gắn kết lý luận, pháp luật và thực tiễn, đưa các bài tập tình huống vào giáo dục pháp luật cho học sinh.

Tăng cường, bảo đảm sự tham gia chủ động, tích cực của học sinh phổ thông trong các hoạt động về giáo dục quyền con người cho

học sinh, kết hợp giữa nhà trường, gia đình và xã hội trong hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

4.3. Giải pháp đổi mới, tăng cường giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

4.3.1. Nhóm giải pháp tổng thể

Nâng cao nhận thức về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông của cơ quan quản lý nhà nước về giáo dục, cơ sở giáo dục phổ thông, gia đình và xã hội.

Đổi mới phương pháp giảng dạy, phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của học sinh, thu hút sự tham gia của gia đình, đoàn thể, doanh nghiệp cùng với nhà trường vào giáo dục pháp luật.

4.3.2. Giải pháp đổi mới việc tổ chức giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

4.3.2.1. Giải pháp xây dựng nội dung giáo dục quyền con người phù hợp với đặc thù của học sinh phổ thông

Nội dung giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông cần được xác định theo các nhóm đối tượng học sinh: bậc tiểu học, bậc trung học cơ sở, trung học phổ thông.

4.3.2.2. Giải pháp đổi mới phương pháp giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Cần áp dụng đa dạng các phương pháp giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông: các phương pháp thuyết trình, nghiên cứu, đọc tài liệu; tự thuyết trình; phản hồi từ học sinh; thảo luận nhóm, phân tích bài tập tình huống, các tiểu phẩm vv..

4.3.2.3. Giải pháp đào tạo đội ngũ cán bộ thực hiện giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

Rà soát, đổi mới chương trình giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông, tổ chức các khóa tập huấn định kỳ cho giáo viên giảng dạy môn Đạo đức và Giáo dục công dân, tổ chức giao lưu, chia

sẽ kinh nghiệm giữa các nhà trường, các tổ chức xã hội trong công tác này.

4.3.3. Các giải pháp mang tính hỗ trợ cho việc đổi mới, tăng cường giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

4.3.3.1. Nâng cao hiệu quả sự phối hợp giữa nhà trường phổ thông với các tổ chức, đoàn thể và gia đình trong thực hiện giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông

4.3.3.2. Thu hút và tạo điều kiện thuận lợi cho các tổ chức đại diện cho học sinh phổ thông cũng như các tổ chức xã hội tham gia giáo dục quyền con người

Cần gắn nội dung giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông với các chương trình hoạt động của các tổ chức này.

4.3.3.3. Thiết lập mô hình tư vấn học đường để giải đáp các thắc mắc của học sinh phổ thông

Cần áp dụng thường xuyên, linh hoạt một số hình thức như: sử dụng các kết quả tư vấn, khuyến nghị, hướng dẫn kỹ năng tư vấn cho đội ngũ làm công tác giáo dục pháp luật, giáo dục quyền con người vv..

TIÊU KẾT CHƯƠNG 4

Đổi mới, nâng cao hiệu quả giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông trong giai đoạn hiện nay là rất cần thiết, đáp ứng yêu cầu trang bị kiến thức, kỹ năng sử dụng, bảo vệ quyền con người cho các em, góp phần tích cực vào sự nghiệp đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo.

Việc đổi mới, nâng cao hiệu quả giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông cần được thực hiện trên các quan điểm cơ bản và các nhóm giải pháp chủ yếu. Luận án đã đề xuất và luận giải về các quan điểm đổi mới, nâng cao hiệu quả giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông. Trên cơ sở đó, luận án đã trình bày các nhóm

giải pháp với những kiến nghị cụ thể cho từng giải pháp. Đây là những kiến nghị phù hợp với điều kiện Việt Nam hiện nay để góp phần đổi mới, nâng cao hiệu quả giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

KẾT LUẬN

Nội dung của luận án đã tập trung phân tích những vấn đề lý luận cơ bản của giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông. Tác giả luận án đã thực hiện khảo sát tại một số trường phổ thông. Trên cơ sở lý luận và thực tiễn, tác giả đã phân tích, đề xuất các quan điểm và giải pháp đổi mới, nâng cao hiệu quả giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông ở nước ta hiện nay.

Từ những phân tích trong nội dung Luận án, nghiên cứu sinh rút ra những kết luận chủ yếu sau đây:

1. Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông là một nội dung trong chương trình giáo dục phổ thông và được thiết kế lồng ghép trong môn học Đạo đức và Giáo dục công dân.

2. Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông góp phần quan trọng vào việc hình thành nhân cách cho học sinh phổ thông, đồng thời góp phần hình thành tư cách công dân trong mối quan hệ với nhà nước khi đến tuổi trưởng thành.

Trên cơ sở tri thức, tình cảm, thái độ, cách xử sự dựa trên nền tảng quyền con người, học sinh phổ thông có thể thực hiện, thúc đẩy và bảo vệ quyền con người của mình và cho người khác.

3. Giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông bao gồm nhiều thành tố cấu thành như mục tiêu, nội dung, hình thức, phương pháp, chủ thể thực hiện giáo dục quyền con người.

4. Hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông hiện tại, bên cạnh những thành tích đã đạt được, hoạt động

giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông còn nhiều hạn chế về chương trình, tổ chức giảng dạy, học tập, ngoại khóa, về hình thức và phương pháp....

5. Trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, hoạt động giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông cũng cần phải được đổi mới để nâng cao hiệu quả giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông.

6. Cần tiếp tục nghiên cứu về nội dung, phương pháp, hình thức cụ thể, phù hợp hơn đối với các cấp học: tiểu học, trung học cơ sở, trung học phổ thông... để đạt được hiệu quả cao hơn về giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông./.